

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н.КАРАЗІНА

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

**Пояснювальна записка
до кваліфікаційної роботи
на тему**

«МЕМИ ЯК СКЛАДОВА СТУДЕНТСЬКОЇ СУБКУЛЬТУРИ»

Виконала: студентка 4 курсу групи зСМК- 42,
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 061 Журналістика
Лукашенко Є.О.

Керівник: кандидат соц. наук, доцент
Садрицька С.В.

Харків – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МЕМІВ	9
1.1 Понятійно-категоріальний апарат дослідження (визначення та сутність основних понять («меми», «субкультура» та ін.)	9
1.2. Основні константи медіатеорії в епоху постмодерну крізь призму яких проводиться мематичне дослідження	10
1.3. Традиції теоретичних концепцій для дослідження мемів	13
1.4 Особливості мематичного контенту та його типи	14
1.5. Види та функції мематичного контенту	17
РОЗДІЛ 2 КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ СТУДЕНТСЬКОЇ СУБКУЛЬТУРИ	20
2.1 Соціокультурне значення студентської субкультури	20
2.2 Соціальна взаємодія як складова “soft skills” у студентів	27
2.3. Особливості формування субкультури студентів у цифровому просторі	29
Висновки до розділу 2	31
РОЗДІЛ 3 ДОСЛІДЖЕННЯ МЕМІВ ЯК СКЛАДОВОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ СУБКУЛЬТУРИ	33
3.1. Аналіз сучасних теоретичних підходів якісних досліджень аудиторії	33
3.2. Вибір якісного методу дослідження аудиторії.....	35
3.3. Гіпотеза дослідження та аналіз результатів дослідження	36
3.4. Меми як засіб поширення ідеології об’єднання студентів та засіб критики.....	37
3.5. Меми як засіб самовираження для студентів.....	43
Висновки до розділу 3	46
ВИСНОВКИ.....	49
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність теми дослідження полягає у тому, що сучасні активні зміни соціального, політичного, економічного та культурного характеру в українському суспільстві призвели до перетворень у формуванні, існуванні та функціонуванні різноманітних молодіжних субкультур. Це обумовлює інтерес до дослідження молодіжних субкультур, перегляду їх класифікації та систематизації різноманіття форм їх вияву. Подальше вивчення комунікативних аспектів молодіжних субкультур важливе для розуміння сучасного мультикультурного простору та його унікальних характеристик. Мемі стали невід'ємною частиною сучасної культури. Вони використовуються для спілкування, вираження себе та створення спільної мови між людьми. Студенти є однією з груп, яка найбільш активно використовує мемі. Мемі є важливим елементом студентської субкультури. Вони відіграють роль у спілкуванні, самовираженні та формуванні спільноти серед студентів. Нарешті, мемі є важливим інструментом для формування спільноти серед студентів. Вони можуть допомогти студентам налагодити зв'язок один з одним відчуття себе частиною спільноти. Мемі можуть відображати цінності, інтереси та проблеми студентів. Мемі - це не просто смішні картинки або короткі відео. Це динамічні та мінливі культурні артефакти, які еволюціонують та адаптуються в онлайн-середовищі. Вони можуть бути простими або складними, смішними або серйозними, але всі вони мають одну спільну рису: вони передають ідеї та емоції від однієї людини до іншої.

Враховуючи наведені аспекти, дослідження мемів є важливим не тільки з погляду потенційної можливості розглядати особливості взаємодії в онлайн-середовищі. Мемі можуть служити цінним джерелом для аналізу

характеристик конкретних соціальних груп та колективних реакцій цих груп на важливі події та інші аспекти.

Дослідження мемів має велике значення з декількох причин:

- Відображення культурних та соціальних тенденцій: Мемі відображають не лише смішні або розважальні аспекти культури, а й актуальні соціальні питання, цінності та переживання спільнот. Вони є важливим джерелом для вивчення динаміки та еволюції культурних та соціальних процесів.
- Виявлення реакцій на важливі події: Мемі можуть відображати колективні реакції соціальних груп на важливі події, такі як політичні зміни, кризи, культурні тенденції тощо. Аналіз мемів дозволяє зрозуміти, як групи реагують на ці події та як це впливає на їхню спільноту.
- Розкриття ідентичності та соціальних груп: Мемі допомагають вивчити ідентичність та цінності різних соціальних груп. Через відображення загальних досвідів, ставлення до певних явищ та культурних референтів, мемі допомагають розкрити специфіку та особливості різних соціальних колективів.
- Вивчення комунікаційних практик та медіа-споживання: Аналіз мемів дозволяє розуміти, які комунікаційні стратегії є ефективними в онлайн-середовищі, а також які типи контенту сприймаються аудиторією. Це важливо для розробки медіа-стратегій та розуміння медіа-споживання.

Отже, дослідження мемів допомагає розкрити різноманітні аспекти культури, соціальних груп та комунікаційних практик, що є важливим для розуміння сучасного суспільства та його динаміки.

Теоретична база дипломної роботи включає роботи класиків соціології комунікацій, таких як Т. Парсонс, Н. Луман, Ю. Хабермас та дослідження

соціологів, які вивчають соціологію студентства, таких як П. Бурдьє, Б. Латур, М. Мафесолі.

Дослідження щодо питання "мемів" були проведені в різних наукових дисциплінах, що відображає широкий інтерес до цього явища. Зокрема:

- Ч. Ламсден та А. Лінч звернулися до цього питання у своїх працях.
- З психологічної точки зору це явище розглядали С. Блекмор та К. Грейвз.
- З антропологічної перспективи на питання "мемів" дивилися У. Дюрем та К. Р. Ембер.
- З позицій аналітичної філософії та когнітивної науки займався Д. Деннет.
- У галузі інформатики і кібернетики це явище розглядав Р. Броуді.

Кожен з цих дослідників приніс свій унікальний внесок у розуміння мемів та їх ролі в культурному та соціальному контексті. Їхні роботи допомагають краще зрозуміти поширення та вплив мемів на суспільство.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, що присвячені тематиці молодіжних субкультур в Україні, свідчить про значний інтерес до цієї теми серед науковців. Різні аспекти та вплив молодіжних субкультур на сучасне українське суспільство розглядаються з різних точок зору.

Дослідження, що проведені Л. Іванченко та В. Личковою, присвячені вивченню молодіжних субкультур як важливого феномену сучасної соціокультурної дійсності в Україні. Дослідники акцентують увагу на впливі, який чинять окремі субкультури на масову свідомість молоді, а також зауважують, що субкультури впливають на загальний культурний контекст та ідентифікацію молоді у суспільстві.

Робота Н. Сушик більш зосереджена на аспектах соціалізації підлітків через молодіжні субкультури. Авторка досліджує змість, складові елементи, специфічність та класифікації субкультур молоді у контексті соціалізації та виховання.

В. Павелків у своїй роботі акцентує увагу на психологічних особливостях молодіжних субкультур та їх впливі на формування агресивної поведінки серед молоді.

Однак, як зазначено в описі, специфіка розвитку та функціонування молодіжних субкультур в Україні в контексті сучасних трансформаційних соціокультурних процесів залишається малодослідженою. Такі трансформації можуть включати в себе вплив глобалізації, розвиток інформаційних технологій, зміни в економічній сфері тощо. Тому, для отримання більш повного розуміння молодіжних субкультур в Україні, необхідне подальше дослідження та висвітлення цієї проблематики.

Об'єктом дослідження є студентська субкультура.

Предметом дослідження є меми як складова студентської субкультури.

Метою даної роботи є комплексне дослідження мемів як складової студентської субкультури.

Досягнення поставленої мети потребує виконання наступних **завдань**:

1. Проаналізувати понятійно-категоріальний апарат дослідження (визначення та сутність основних понять («меми», «субкультура» та ін.).
2. Розкрити пізнавальні можливості окремих теорій для дослідження мемів як складової студентської субкультури
3. Охарактеризувати особливості мематичного контенту та його типи, основні види та функції мематичного контенту.
4. Визначити особливості субкультури студентів у цифровому просторі.
5. Розглянути меми як приклад соціальної взаємодії студентства.
6. Проаналізувати особливості використання мемів як засобу поширення ідеології об'єднання студентів, використання мемів як засобу критики, як засобу самовираження для студентів.

Методологія цього дослідження базується на широкому спектрі теоретико-методологічних підходів, включаючи як усталені, так і новітні концепції в галузі культурології та соціології. Основний акцент робиться на міждисциплінарному підході, що передбачає інтеграцію провідних методів обох наук.

Для досягнення цілей дослідження були використані наступні наукові методи:

1. Розібрати складний феномен студентської субкультури на складові, визначити індикатори молодіжних субкультур різних видів дозволили методи аналізу та синтезу. Крім того вони були застосовані при аналізі прикладів мематичного контенту.
2. Для класифікації та систематизації субкультур та їх окремих складових було застосовано типологічний метод, що дозволяє виявити спільні риси та особливі ролі молодіжних субкультур загально культурних процесах.
3. Для побудови загального розуміння взаємозв'язку між субкультурою та загальними тенденціями у суспільстві використано соціокультурний метод, який допомагає розглянути студентську субкультуру у контексті глобальних процесів.
4. Для опрацювання результатів дослідження та формулювання висновків застосовано метод теоретичного узагальнення. Цей метод дозволяє систематизувати та узагальнити отримані результати.

Дослідження використовувало різні методи для аналізу мемів, зокрема кілька аналітичних підходів для збору комплексних даних:

1. Контент-аналіз: Систематичне категоризування та кількісна оцінка тем, типів та функцій мемів у студентській субкультурі.
2. Якісний аналіз: Детальний розгляд контекстуального та культурного значення мемів, розуміння їх ролі у вираженні ідеологій, гумору та критики серед студентів.

3. Порівняльний аналіз: Порівняння меметичного контенту на різних платформах для виявлення спільних патернів та унікальних особливостей, характерних для студентської субкультури.

4. Опитування та інтерв'ю: Збір думок студентів щодо їх сприйняття, інтерпретації та використання мемів у повсякденному спілкуванні.

Ці методи надали багатогранне розуміння того, як меми функціонують і впливають на студентську субкультуру.

Дана дослідницька роботи має важливе практичне значення для розуміння молоді, розвитку засобів комунікації з нею та формування та розвитку студентської спільноти. Здійснено культурологічний аналіз і типологізацію глобальних молодіжних субкультур на сучасному етапі українського суспільного розвитку в контексті меметичного контенту, що дозволило виявити основні особливості їх різноманітності та спільних рис. Цей аналіз допоміг окреслити основні характеристики субкультурної диференціації української молоді, звернувши увагу на їхню унікальність та взаємозв'язок з соціальними та культурними змінами в суспільстві.

Під час аналізу було виявлено, що різні молодіжні субкультури в Україні відображають різноманітні стилі, цінності та ідеали, які впливають на спосіб життя та сприйняття світу. Виявлено, які конкретні цінності та погляди є характерними для субкультури в контексті меметичного контенту, а також які соціальні та культурні тенденції вони відображають.

Такий аналіз дозволив з'ясувати, які зміни та трансформації відбуваються в українському суспільстві через взаємодію різних молодіжних субкультур та використання мемів. Виявлено, які зміни відбуваються в соціальних та культурних цінностях, що відображаються у стилях життя та цінностях молодіжних субкультур, і як ці зміни впливають на суспільство в цілому.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МЕМІВ

1.1 Понятійно-категоріальний апарат дослідження (визначення та сутність основних понять («меми», «субкультура» та ін.)

Меми стали невід'ємною частиною сучасної інтернет-культури, вони представляють собою різноманітне повідомлення або інформацію, яка може бути виглядів новин, коментарів на певні явища, або відображати позицію людини, засобами визначеного формату. Хоча на перший погляд цей процес може здатися хаотичним, аналіз показує, що меми відображають багато соціальних процесів.

1. Ч. Ламсден та А. Лінч звернулися до цього питання у своїх працях.
2. З психологічної точки зору це явище розглядали С. Блекмор та К. Грейвз.
3. З антропологічної перспективи на питання "мемів" дивилися У. Дюрем та К. Р. Ембер.
4. З позицій аналітичної філософії та когнітивної науки займався Д. Деннет.
5. У галузі інформатики і кібернетики це явище розглядав Р. Броуді.

Кожен з цих дослідників приніс свій унікальний внесок у розуміння мемів та їх ролі в культурному та соціальному контексті. Їхні роботи допомагають краще зрозуміти поширення та вплив мемів на суспільство.

У соціології комунікацій меми розглядаються як культурна інформація, що передається між людьми за допомогою тексту, зображень, відео та іншого контенту. Хоча багато мемів мають гумористичний характер, вони також можуть виражати різноманітні емоції та ідеї.

Для подальшого дослідження мематичного контенту потрібно провести класифікацію мемів та визначити їх особливості за змістом, формою та

іншими характеристиками. Меми не лише слугують засобом візуального вираження в соціальних мережах, а й є способом спілкування, реакції на події та вираження власної думки. Це складне явище, що охоплює різні аспекти, такі як контекст, процес їх створення та акцептованість на різних платформах. Крім того, цільова аудиторія мемів може варіюватися залежно від соціальної категорії або групи, для якої вони призначені.

Річард Доукінз у своїй книзі "Егоїстичний ген" (1976 р.) вперше використав термін "мем". Відповідно до його теорії, меми мають на меті розповсюдження культурної інформації, аналогічно тому, як гени передають генетичну інформацію. Передаватися та розповсюджуються меми можуть у різний спосіб і можуть містити будь-які змісти, ідеї, образи, символи тощо. Отже, меми є носіями культурної інформації, яка використовується для навчання, соціалізації та демонстрації конкретних культурних цінностей.

За визначенням Лінди Бортсей, меми є культурною інформацією або стратегіями поведінки, що передаються від одного індивіда до іншого без обмежень за певною тематикою.

1.2. Основні константи медіатеорії в епоху постмодерну крізь призму яких проводиться мематичне дослідження

У зв'язку з анонімністю простору, де поширюються меми, і відсутністю "патенту" на використання мемів, важливо розглянути концепцію Р. Барта, яка описана у праці "Смерть автора". Згідно з його ідеєю, сучасне "постмодерне" суспільство характеризується втратою авторства і представляє собою, як він пояснив на прикладі текстів того періоду, суміш письмових творів різних епох, які об'єднуються новим способом.

У контексті розуміння мемів як передавачів культурної інформації, важливо розглянути різноманітність типів навчання, що сформовані в різних

культурах. За класифікацією М. Міда можна виділити три типи культур: постфігуративну, де діти вчаться від своїх батьків; конфігуративну, де навчання відбувається від однолітків; та префігуративну, де батьки вчаться від своїх дітей.

Вивчення мемів - це міждисциплінарне поле, яке об'єднує знання з різних галузей, таких як соціологія, психологія, культурологія, комунікація, антропологія, інформатика та лінгвістика. Цей міждисциплінарний підхід дозволяє дослідникам отримати більш глибоке та всебічне розуміння мемів як складних культурних феноменів.

У контексті соціології, дослідники вивчають, як меми використовуються для конструювання соціальної ідентичності та формування громадської думки. Це може включати об'єднання людей навколо спільних інтересів або поглядів, а також мобілізацію до дії.

У психології, дослідники вивчають вплив мемів на мислення, емоції та поведінку людей. Вони досліджують, як меми можуть змінювати уявлення про світ, викликати емоційні реакції та мотивувати до певних дій.

У культурології, дослідники аналізують, як меми відображають цінності, вірування та норми суспільства, а також як вони використовуються для конструювання культурної пам'яті.

У комунікаціях, вивчається, як меми використовуються для передачі інформації, ідей та емоцій. Досліджується їх роль у поширенні новин, поглядів та вираженні емоцій через комунікаційні мережі.

Цей міждисциплінарний підхід дозволяє отримати комплексне розуміння ролі мемів у сучасному суспільстві та їх впливу на культуру, сприйняття та поведінку людей.

Меми у сучасному Інтернет-просторі є своєрідними формами метамови, які часто ґрунтуються на алюзіях та запрошують своїх реципієнтів на пошук нових смислів. Ці меми можуть передавати основну інформацію імпліцитно, що є характерною рисою епохи постмодернізму. Вони

залишають інформаційні прогалини, які кожен може заповнити на основі свого власного досвіду.

Люди часто ретранслюють меми підсвідомо, обмінюючись новинами, жартами, мелодіями, які, на перший погляд, можуть не мати практичного значення для більшості отримувачів. І. Дацкевич визначає ці зміни як прояв нової масової "comment-культури", основною загрозою якої є відсутність індивідуальної волі та відмова від рефлексивного сприйняття, що може створювати базу для маніпуляцій.

Кожен мем вміщує певну культурну інформацію у формі впізнаваної ідіоми, символу, зображення чи мелодії, яку соціальна група наділяє додатковим змістом. Досвід подібних переживань та реакцій на різноманітні події "кристалізується" в мемах, які завдяки своїй лаконічності та точному вираженню певної емоції, цінності або стереотипу швидко поширюються серед членів конкретної спільноти. Таким чином, кожен, хто успішно розшифровує зміст окремої фрази, малюнка, відео чи мелодії і використовує їх належним чином у комунікації, позначає свою приналежність до цієї соціальної групи.

Велика активність, спонтанність та творчість у сучасних мережах спричиняє хвилі створення достатньо схожих мемів, але тематика, зміст та форма їх може трансформуватися, розширюватися та, навіть, втрачати зв'язок з першою версією або подією. Таким чином, мем в мережі стає відокремленою самостійною структурою, яку можуть правильно розшифровувати лише члени певної соціальної групи і це відбувається незалежно від реального контексту. Використання під час інтернет комунікації різножанрових елементів створює альтернативу звичайним способам комунікації людей, що створює нове поле соціальної реалізації на межі реального життя та віртуальної реальності.

У віртуальному світі, згідно з твердженням французького філософа Жана Бодріяра, люди спілкуються переважно через образи, символи та

симулякри, що здатні робити непомітною різницю між уявним та реальним. Це створює відчуття реальної комунікації. Однак, навіть у разі надзвичайно реалістичної імітації спілкування, реальне поле взаємодії є достатньо суб'єктивним. Багато людей, відмовляючись від спроб зрозуміти її, знаходять розраду в інших імітаціях, стаючи об'єктом впливу та маніпуляцій.

В медійному дискурсі мем є ідеологічною одиницею, яка, подібно до вірусу, здатна до мутацій та самовідтворення під час самого процесу передачі від однієї людини до іншої. Одним із завдань розповсюдження певних думок у суспільстві за допомогою мемів є збереження певних правил та загальних цінностей в межах конкретних соціальних груп.

Згідно з твердженням словенського психоаналітика, культуролога та соціолога Славої Жижека, ідеологія служить опорою для самої реальності, не лише як мрія або ілюзія, але як конструкт фантазії.

Меми, як результат інтерпретації подій в соціумі, компонент віртуальної реальності є важливим засобом розповсюдження ідей в межах окремої соціальної групи. Можна вважати, що меми виконують роль ідеологом, що змінюють значення відповідно до ситуації у певній сфері життя суспільства.

Створення та використання мемів-ідеологом є ефективним засобом впливу на свідомість суспільства через їх лаконічність, візуальність та легкість запам'ятовування. Меми створюють ілюзію розуміння, хоча їх семантичне та емоційне забарвлення може бути різною чинником впливу на адресатів.

1.3. Традиції теоретичних концепцій для дослідження мемів

Дослідження мемів як одиниць культурної інформації є предметом меметики. Цей підхід використовує аналогії з концепціями, характерними

для дарвінізму, такими як еволюція та природний відбір. Згідно з цією концепцією, меми розглядаються як конкретні інформаційні одиниці, головною метою яких є поширення. Щоб досягти цієї мети, меми піддаються змінам та трансформаціям, набуваючи нових форматів. З точки зору меметики, меми вважаються знаками та символами, які використовуються для передачі інформації та вираження реакцій, підкреслення емоційного контексту і так далі. З розвитком Інтернет-культури меми постійно еволюціонують, щоб стати більш ефективними в копіюванні та розповсюдженні, що дозволяє їм досягати віральності. Важливою аспектом є динаміка мемів з цього погляду, оскільки взаємодія та участь великої кількості учасників формують специфічну сферу для вивчення колективної поведінки та комунікації у анонімних спільнотах.

Популярність та швидкість поширення мемів часто пояснюються за допомогою теорії кліпової свідомості, яка вважає, що світ сприймається як безладна послідовність емоційно насичених образів. Цей спосіб сприйняття створює простір, де інформація сприймається неаналітично, а з урахуванням особистих уподобань. Це призводить до формування культури "лайків" навколо мемів та відділення їх на популярні та непопулярні, а також до моди на певні меми. Це робить меми відмінними від звичайного формату інформації, додаючи до процесу пошуку інформації аспект розваги.

Розгляд мемів з погляду теорії кліпової свідомості підтверджує, що основна мета мемів полягає в тому, щоб привернути якнайбільше уваги і постійно розповсюджуватися. Емоційний компонент в цьому контексті стає додатковим інструментом для досягнення вірусності мемів.

1.4 Особливості мематичного контенту та його типи

Мематичний контент має різноманітні типи та підтипи, що визначаються його змістом, форматом та контекстом використання. Один з

методів класифікації мематичного контенту полягає в розподілі за ступенем поширення.

Мемплекси, або мематичні комплекси, представляють глобальні об'єднання мематичного контенту, які взаємодіють між собою та мають спільну ідею. Вони резюмують напрям розвитку певного суспільства протягом конкретного періоду.

Локальні меми, навпаки, функціонують як культурні елементи конкретного культурного середовища, обмеженого специфічною групою чи категорією на місцевому рівні. Вони можуть бути складовою частиною мемплексів на локальному рівні, що відображає особливості та специфіку даного соціокультурного оточення.

Меми, як правило, поширюються у формі гумористичних висловів в онлайн-середовищі, зокрема на соціальних мережах та в пабліках. Проте, мематичний контент може існувати й у офлайн-просторі, наприклад, як частина повсякденного життя певної групи людей. У таких випадках меми стають локальними жартами, які проявляються у графіті, плакатах та інших об'єктах, що використовують символи та знаки для передачі повідомлень, розпізнаваних аудиторією. Важливо зауважити, що в даній роботі розрізнення мемів на цифрові та ті, які існують виключно у фізичному просторі, не є значущим. При аналізі мемів зазвичай виділяють три ключові компоненти: ідеї, поведінки та зовнішнього виразу.

Меми слугують не лише переносниками культурної інформації, а й є результатом міжособистої комунікації, що робить їх складним явищем з широким теоретичним спектром. Аналіз контексту використання мематичного контенту підтверджує, що меми взаємодіють з такими аспектами комунікації, як виявлення приналежності до конкретних груп, демонстрація ідентичності, гейткіпінг, виявлення культивованих стереотипів тощо.

Одна з цікавих особливостей мемів, яка заслуговує на увагу при вивченні субкультур, полягає в їхньому використанні знаків та символів, що свідчить про можливість крос-культурної та крос-групової комунікації. Рівень універсальності кодів, які зазвичай використовуються для створення мематичного контенту, визначає формування "кар'єр" мемів та їх потенціал стати вірусними.

Аналіз мематичного контенту у контексті концепції культури споживання вказує на те, що виявлення мематичної грамотності в значній мірі пов'язане з вираженням власної ідентичності та приналежності до певної соціальної субкультури. У сучасних постмодерністських суспільствах, де спілкування відбувається переважно в кіберпросторі, дії людей часто визначаються формуванням та передачею конкретного іміджу, вираженням приналежності до певної спільноти та демонстрацією особистої Інтернет-грамотності.

Підхід до класифікації мемів за їхньою формою допомагає виокремити основні способи їхнього виразу та реалізації. Розрізнення мемів на текстові та креолізовані враховує особливості їхнього вмісту та способу сприйняття.

Текстові меми, такі як меми-слова, меми-словосполучення та меми-фрази, відображаються в писемній формі і можуть бути зрозумілі широкому колу аудиторії. Креолізовані меми, що поєднують зображення та текст, можуть бути більш експресивними та виразними, адже вони використовують комбінацію різних медіа для передачі інформації та емоцій.

Ця класифікація підкреслює важливість різноманітних форм мематичного контенту для комунікації та вираження ідей, емоцій та культурних відмінностей. Меми дозволяють користувачам виражати свої думки та переживання швидко, лаконічно та ефективно.

1.5. Види та функції мематичного контенту

Розрізнення між мематичним контентом і елементами, які можна визначити як вірусний, є важливим аспектом. Хоча меми можуть стати вірусним контентом, не всі вірусні матеріали можна вважати мемами.

Ключовими ознаками мематичного контенту, які відрізняють його від частин вірусного контенту, є наявність проблеми або загадки, яка розглядається або коментується, а також наявність конкретного культурного контексту. Ці характеристики відрізняють меми від інших вірусних матеріалів, які можуть стати популярними через швидке поширення, але не завжди мають той самий стійкий культурний вплив і визнання.

Додатково до класифікації мемів за масштабами, їх також можна поділити за способом реалізації. Ось деякі типи мемів за цим критерієм:

1. **Вербальні:** Це меми, які базуються переважно на тексті або словесних висловлюваннях. Це можуть бути популярні цитати, специфічні фрази або словесні жаргони.
2. **Вербально-візуальні:** Ці меми поєднують в собі текст та зображення. Зазвичай вони включають фотографії або малюнки разом із текстовим супроводом, що доповнює або коментує зображення.
3. **Вербально-аудіальні:** Такі меми передаються через аудіоформат, зазвичай з відтворенням інтонації та атмосфери. Це можуть бути аудіозаписи або відеоролики з голосовими коментарями або діалогами.
4. **Вербально-жестові:** Ці меми включають у себе жести та міміку учасників, які відтворюються в усній формі. Вони можуть бути виконані в живих виступах або відеороликах з імітацією жестів та рухів.

Так, ці типи мемів постійно еволюціонують і змінюються через комбінацію та адаптацію різних методів реалізації. Наприклад, вербальні меми можуть стати основою для вербально-візуальних мемів, або вербально-

аудіальні меми можуть бути створені на основі текстового контенту з додаванням аудіоформату.

Важливо зауважити, що деякі з цих типів мемів можуть бути успішно адаптовані для використання в офлайн-середовищі. Наприклад, популярний вербальний мем може бути відтворений у формі плакату або фрази на футболці. Це свідчить про те, що меми мають великий вплив на соціалізацію та комунікацію, а також важливі для повсякденного життя учасників культурного співтовариства.

Така систематизація мемів за їхньою формою є досить комплексною і враховує різноманітні аспекти, що характеризують мематичний контент. Розрізнення мемів за формою, таким чином, дає можливість краще розуміти різноманітність та специфіку мематичного контенту.

Вербальні медіа-меми, аудіальні медіа-меми і візуальні медіа-меми представляють собою різні способи вираження мематичного контенту, які можуть використовуватися для різних цілей та в різних контекстах. Гібридні меми, як креолізований текст і аудіовізуальні меми, поєднують різні типи медіа для створення більш складних та виразних форм мемів.

Ця класифікація допомагає дослідникам та культурологам краще розуміти різноманітність та динаміку мематичного контенту та його вплив на сучасну культуру та суспільство.

Однією з унікальних рис сучасного мематичного контенту, що активно циркулює та використовується в онлайн-середовищі, є поєднання тенденції до індивідуалізації з використанням мемів як засобу вираження особистості та комунікації з іншими. Це дозволяє знаходити спільні теми або явища, які об'єднують людей. Для більш глибокого розуміння впливу авторитету особистості, яка поширює мематичний контент, на потенціал мемів, корисно розглядати концепцію "бренд-як-людини". Цей підхід розкриває, як впливають ютубери, які створюють та популяризують контент на YouTube, на сучасні маркетингові стратегії. Ключовим елементом успіху ютуберів є

їхня здатність сформувати унікальний імідж, визнаний як щось нове та оригінальне, зокрема через їхню власну ідентичність та стиль життя.

Крім того, що меми зберігають і поширюють культурну інформацію, вони також можуть служити засобами передачі емоцій і вираження реакції на конкретні події. Важливою функцією мемів є розділення "своїх" від "чужих" представників груп за допомогою локальних і загальних мемів. Таким чином, меми і знання про певні тенденції у меметичному контенті можуть бути використані як спосіб вираження власної ідентичності, свідчення про належність до певної групи і засіб комунікації при вступі до нової спільноти.

Висновки до розділу 1

Зазначивши вищенаведені особливості, слід відзначити, що меми перевершують просту функцію збереження інформації та ущільнення контенту. Вони є засобом самовираження, творчості та соціального коментаря. Меми можуть висвітлювати важливі проблеми, виражати думки або просто надавати можливість посміятися з друзями.

Крім того, різноманітність крос-культурних особливостей у популяризації мемів може бути виявлена через дослідження мематичного контенту в українському суспільстві. Однією з таких характерних рис українських мемів є активне використання історичних та культурних сюжетів.

РОЗДІЛ 2 КОМУНІКАЦІЙНІ АСПЕКТИ СТУДЕНТСЬКОЇ СУБКУЛЬТУРИ

2.1 Соціокультурне значення студентської субкультури

У попередній частині було обговорено основні ідеї та підходи до аналізу мемів, а також їхнє вивчення у межах різних наукових дисциплін. Для проведення порівняльного аналізу мемів та явища колективної дії, зокрема субкультур, необхідно детально дослідити концепцію субкультур і врахувати їх основні функції та характеристики.

Аналіз досліджень і публікацій, які досліджують молодіжні субкультури в Україні, свідчить про значний інтерес до цієї теми серед науковців. Різні аспекти та вплив молодіжних субкультур на сучасне українське суспільство розглядаються з різних точок зору.

Дослідження, проведені В. Личковою та Л. Іванченко, зосереджені на розгляді молодіжних субкультур як важливого феномену сучасної соціокультурної дійсності в Україні. Вони визначають вплив цих субкультур на формування масової свідомості молоді, їх роль у сучасному культурному контексті та ідентичність молоді.

Робота Н. Сушик більш зосереджена на аспектах соціалізації підлітків через молодіжні субкультури. Автор досліджує сутність, елементи, особливості та класифікації молодіжних субкультур у контексті соціально-педагогічного аспекту.

В. Павелків у своїй роботі акцентує увагу на психологічних особливостях молодіжних субкультур та їх впливі на формування агресивної поведінки серед молоді.

Слід відзначити, що специфіка розвитку та функціонування окремих молодіжних субкультур в Україні в контексті сучасних трансформаційних соціокультурних процесів залишається малодослідженою. Такі трансформації можуть включати в себе вплив війни, глобалізації, розвиток

інформаційних технологій, зміни в окремих сферах суспільства тощо. Тому, ця тема потребує комплексного дослідження з урахуванням специфічності окремих субкультур.

Теоретичне осмислення та науковий аналіз молодіжних субкультур мають велике значення в дослідженні культурної діяльності та дозвілля молоді. Проте на сучасному етапі концепція молодіжних субкультур, яку використовує Бірнінгемський центр сучасних досліджень в галузі культури (CCCS), постійно критикується через недостатню адаптацію до складної специфіки молодіжних споживацьких та розважальних ідентичностей у ХХІ столітті. Переважаючою парадигмою в дослідженні молоді стають концепції «нео-племінної» та «пост-субкультурної» ідентичності, а також концепція молодіжної субкультури як образу життя. Ці концепції комбінують моделі субкультур Бірнінгемського центру сучасних досліджень в галузі культури з пост-культурними теоріями.

За словами Т. Гаврилюка, обираючи субкультурну ідентичність, молодь отримує ілюзію певної влади та контролю над власною біографією. Кожна стратегія вибору є унікальною, оскільки пов'язана з індивідуальною тактикою захисту від пригнічення особистості масовою культурою. Натомість типологічний підхід до молодіжних субкультур, розгляданих як культурні практики, свідчить про наявність загальних тенденцій у їх розвитку.

Студентська субкультура є результатом колективної дії, оскільки вона виникає внаслідок спільних зусиль групи людей. Це означає, що студенти об'єднуються, щоб сформувати власні цінності та норми, які можуть відрізнитися від загальноприйнятих в суспільстві.

Варто відзначити, що поняття "молодіжна субкультура" не має універсального трактування в сучасній науковій літературі. Різні дослідники відносяться до цього поняття по-різному.

Наприклад, за Т. Латишевою молодіжна субкультура - це сукупність естетичних, політичних та інших ціннісних орієнтацій, моделей поведінки, символіки, стилю життя та зовнішньої атрибутики будь-якої групи молоді.

Д. Хебдідж відзначає, що субкультури мають складне положення у суспільстві, не обов'язково асоціюючись з "істинним" супротивом суспільним структурам. Вони балансують між "ствердженням та відповіддю, комерціалізацією та бунтом, супротивом та відповідністю".

Молодіжні субкультури також розглядаються авторами як відбиток основних структурних та культурних змін в існуючому суспільстві. Вони відзеркалюють ті перетворення які відбуваються у суспільстві та змінюються в залежності від подій, контексту та соціальних змін у суспільстві.

Однією з ключових аспектів колективної дії, яка лежить в основі студентської субкультури, є нонконформізм. Студенти часто прагнуть відокремитися від офіційного устрою та встановити власні норми та цінності. Це може виявлятися у різних формах, таких як стиль одягу, музичні вподобання, вибір літератури та спосіб поведінки.

Наприклад, у 1960-х роках у США зародилася контркультура, яка виступала як форма студентської субкультури. Ця контркультура пропагувала нові цінності, такі як мир, свобода та любов. Учасники контркультури часто відрізнялися довгим волоссям, носили джинси та вбрання, що не відповідало загальноприйнятим стандартам. Вони також часто слухали рок-музику та читали літературу, що виходила за рамки традиційних норм.

Контркультура виступала як форма політичної дії, оскільки вона протестувала проти війни у В'єтнамі та інших несправедливостей у суспільстві. Учасники контркультури також часто брали участь у політичних протестах.

Однак студентська субкультура може мати інші форми, крім політичної дії. Вона також може бути формою розваг та самовираження.

Студенти часто використовують свою субкультуру для відволікання від стресу навчання та пошуку однодумців.

Наприклад, багато університетів мають студентські клуби та організації, які об'єднують студентів за їхніми інтересами. Ці клуби можуть бути присвячені різним видам спорту, мистецтва, музики або соціальних проблем. Вони створюють можливість для студентів спілкуватися з однодумцями та розвивати свої інтереси.

У науковому вимірі існує різноманітність підходів до визначення та розуміння субкультур. Однією з таких концепцій є уявлення про яскраві молодіжні культури, такі як панк-культура, рокери, скінхеди тощо, які розглядаються як "щось чуже" або "дивакувате". Проте, ця концепція не враховує того, що відмінності між елементами, що сприймаються як основні або загальні, та елементами, що сприймаються як субкультурні, можуть змінюватися з часом.

Т. Йохансен стверджує, що субкультури і загальна культура з часом постійно змінюються та поєднуються. Він наводить приклад з бодібілдингу, де тенденція зміни субкультурних цінностей і настроїв у більш загальні аспекти стосується здорового способу життя та тіла.

Важливо зауважити, що молодіжні субкультури складаються із специфічних соціально-психологічних ознак, таких як соціально-психологічні якості, потреби, мотиви, інтереси, цінності та норми, які визначають стиль життя та мислення.

Д. Парфенюк вказує, що представниками молодіжних субкультур є молодь віком від 14 до 22 років, яка має специфічну соціально-психологічну спрямованість, що визначається характеристиками мотиваційної галузі, соціально-психологічними якостями та диспозиційною концепцією соціальної поведінки особистості.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства спостерігається стан субкультурної диференціації, який схожий на аналогічні процеси у західноєвропейських країнах та США. Ця тенденція пов'язана з загальною мультикультуралізацією, що відображається у розпаді єдності ієрархічних домінуючих цінностей і утворенні багатьох фрагментованих та еклектичних форм культурної ідентичності. Різноманітні форми молодіжної субкультури, які колись виникли як ескапістські або протестні, в процесі трансформації стали однією з форм ігрових практик молодіжного стилю відповідно до еволюції соціокультурного простору XXI століття. Це відображається у формуванні різних молодіжних субкультур, які відтворюють різноманітні аспекти культурного життя та ідентичності молоді, включаючи їх стиль життя, музичні та мистецькі вподобання, способи спілкування та інші аспекти.

Колективну поведінку або дії індивідів, які належать до певної субкультури, можна розглядати як прояв, що виникає внаслідок соціальних впливів, не враховуючи психологічних аспектів. Згідно з теорією доданої цінності, така колективна поведінка служить засобом зміни соціального оточення. Вона включає в себе характеристики, такі як участь кількох осіб у спільній дії, зміни в патернах поведінки та взаємозалежність між учасниками, які не діють автономно. Хоча такий вид поведінки не обмежується лише кризовими ситуаціями чи іншими подіями, такими як страйки чи мітинги, саме ці ситуації є найтипівішими прикладами колективної поведінки.

Колективна поведінка може бути розглянута як результат еволюційної взаємодії різних агентів у системі, що формують конкретні патерни поведінки. Вона враховує індивідуальні особливості та потреби кожного агента, а також взаємодію з іншими групами. Це ілюструється на прикладі моделі поведінки агентів-хижаків та агентів-здобичів, які адаптують свою стратегію для оптимальної співпраці в межах власної групи та здобуття

ресурсів під час взаємодії з іншими групами. Підкреслюється індивідуальний аспект та потреба в захисті власних інтересів всередині власної групи. Групова активність передбачає спільні дії та розподіл обов'язків, що базується на спільному розумінні та очікуваннях.

Поза відомими факторами, такими як соціальний статус, лідерство, патерни поведінки, цінності та норми, важливим елементом колективної поведінки є забезпечення безпеки. Для багатьох людей важливо враховувати можливі ризики та наслідки своєї участі в групових заходах. Це може зменшити їхню бажаність брати участь у страйках або соціальних рухах, особливо якщо ці дії мають широку підтримку та доступ до ресурсів.

Взаємодія та обмін реакціями з іншими залучає індивідів до спільних дій, підтримує групову динаміку. Цей аспект особливо виражений у студентських колективах, які можуть бути вразливими через свою соціальну позицію. Наукові дослідження колективної поведінки в рамках різних команд підтверджують, що інтенсивність такої поведінки є індикатором успішності спільної роботи. Спільна працездатність та готовність до спільних дій часто є ознаками ефективних груп.

Колективи, де учасники не взаємодіють та не об'єднуються в спільні дії, зазвичай витрачають більше часу, фінансових та фізичних зусиль на завдання [32].

Лідерство відіграє ключову роль у формуванні ефективної колективної поведінки, мотивації учасників та розширенні групи. Присутність лідера і його стиль мають великий вплив на процеси прийняття рішень в групі, особливо в невеликих колективах, де роль лідера виявляється більш помітною. Вплив лідерства особливо важливий у випадках соціального дисбалансу, таких як кризи, конфлікти чи воєнні події [32].

Отже, можна виділити декілька типів лідерства, які відрізняються за своїми характеристиками та підходами:

1. Структурне лідерство: базується на ієрархічних структурах та формується на основі позиції в системі влади.
2. Інформоване лідерство: спрямоване на доступ до нової інформації та мотивацію для її використання, часто зосереджене на інтелектуальних аспектах керівництва.
3. Емерджентне лідерство: виникає на основі соціальних взаємодій та цінностей/норм у групі, а не на формальних структурах.
4. Лідерство, орієнтоване на ціль: спрямоване на досягнення конкретних цілей або завдань та зазвичай виникає у контексті проектів чи ініціатив.

Поширення та розвиток субкультурних утворень і формування таких спільнот як «альтернатива», «аніме», «dark-культура», «метал» та багатьох інших є провідною тенденцією в сучасному світовому соціокультурному просторі. Ці субкультури мають відмінні характеристики, такі як візуальна стилістика, музичні та художні вподобання, а також визначаються практиками проведення дозвілля (форми та способи проводити вільний час). Все це створює спільний комунікаційний простір. Інтеграція та розвиток молодіжних субкультур призводить до трансформації ідентичностей їх представників. Деякі з них усвідомлюють свій зв'язок з групою, деякі заперечують приналежність до певної субкультури.

Українська молодь в межах соціальних відносин утримує та розвиває досвід попередніх поколінь, накопичуючи потенціал для його перетворення та оновлення, що стає невід'ємним фактором розвитку суспільства. Молодіжні субкультури виступають специфічним чинником розвитку та перетворення українського суспільства та впливають на його структуру.

Розглянувши специфіку існуючих молодіжних субкультур, можна визначити їх як творчі символічні поведінкові реакції у відповідь на домінуючі цінності суспільства та, навіть певний прояв девіантної поведінки. Прояви молодіжних субкультур характеризуються неоднорідністю та нестійкістю, але вони мають певний зміст та наповнення.

У цьому дослідженні мематичний контент розглядається як потенційний інструмент колективної дії, особливо в рамках студентської субкультури. Колективна дія охоплює взаємодію всередині конкретної спільноти, що визначається власними правилами та ієрархією. Оскільки лідерство відіграє значну роль у формуванні життєдіяльності спільноти, дослідження цього явища на більш глибокому рівні має підстави. Вивчення поведінки тварин та використання математичних моделей для пояснення людської поведінки дозволяють розробити базові концепції лідерства, які є важливою складовою колективної дії.

У контексті соціології комунікацій у сфері студентських субкультур меми в кіберпросторі виконують кілька ключових функцій:

1. Комунікативна: Меми допомагають студентам легко та зрозуміло висловлювати свої думки та емоції, сприяючи активному спілкуванню між ними.
2. Ідентифікаційна: Вони допомагають студентам відчувати себе частиною спільноти, підтримуючи спільні цінності, ідеали та досвід.
3. Соціалізаційна: Меми використовуються для введення нових членів студентської спільноти у внутрішні норми та правила поведінки, що є характерними для даної субкультури.
4. Рефлексивна: Вони стимулюють студентів до рефлексії над власним досвідом, сприяючи осмисленню та обміну думками та ідеями з іншими учасниками субкультури.

Подальше дослідження спрямується на аналіз процесу формування субкультур, включаючи феномен колективної дії, особливо у контексті цифрового кіберпростору.

2.2 Соціальна взаємодія як складова “soft skills” у студентів

Соціальна взаємодія в сучасному світі є ключовим аспектом успішного функціонування в суспільстві та на ринку праці. У студентів, навички

соціальної взаємодії є складовою "soft skills" і мають важливе значення для особистісного та професійного розвитку молодшої людини. Розглянемо деякі аспекти соціальної взаємодії як складової "soft skills" у студентів:

1. **Комунікативні навички:** Здатність до порозуміння та ефективного спілкування з іншими людьми є важливою складовою соціальної взаємодії. Такі навички включають вербальні (усний, письмовий) та невербальні способи комунікації.
2. **Емпатія і співчуття:** Здатність сприймати та розуміти почуття та перспективи інших людей є важливою для побудови успішних взаємин та співпраці з колегами, викладачами та співробітниками.
3. **Конфліктні навички управління:** Уміння вирішувати конфлікти конструктивним шляхом та здатність працювати в команді є важливими для успішної соціальної взаємодії.
4. **Самообізнаність(самооцінка):** Розуміння власних сильних і слабких сторін, цінностей та цілей сприяє кращій комунікації з іншими, допомагає досягненню життєвого успіху в цілому.
5. **Адаптивність:** Здатність пристосовуватися до різних соціальних ситуацій та спілкування з різними людьми є важливою для побудови стійких міжособистісних відносин.
6. **Співпраця та робота в команді:** Вміння працювати разом з іншими у групах та командах допомагає студентам більш ефективно вирішувати спільні завдання, досягати спільних цілей.

Розвиток цих навичок важливий для студентів, оскільки вони допомагають побудувати успішні стосунки з оточуючими та досягти успіху як в навчанні, так і в майбутній кар'єрі.

Українські молодіжні субкультури відображають ідентичність, реалізацію, культурну та політичну участь, а також порушення домінуючих норм. Вони характеризуються високим рівнем самобутності та стабільності у колективній ідентичності та взаємодії як з молодіжною, так і з загальною

культурою. Субкультури молоді мають значний вплив на сучасне українське суспільство, відображаючи його стан та проблеми та відображаючи вплив соціально-економічних та соціально-політичних подій.

Українські молодіжні субкультури пропонують різноманітність цінностей, ідей та поглядів, що відповідають сучасній соціокультурній реальності. Вони сприяють формуванню мети в житті та розвитку молоді через участь у них. Тенденцією розвитку субкультур української молоді є адаптація до постіндустріального суспільства, де основними стають цінності, що орієнтовані на толерантність, віртуальну спільноту та споживання культури. Субкультури формують єдиний простір, де молодь може виразити свої погляди та ідеали у глобальному контексті.

2.3. Особливості формування субкультури студентів у цифровому просторі

Розвиток технологій та засобів комунікації, таких як соціальні мережі та форуми, значно змінив колективну поведінку та діяльність. Кіберпростір не лише надає людям можливість перебороти географічні обмеження, але й вносить нові стимули до участі в субкультурі. Наприклад, він полегшує знаходження однодумців, може зменшити ресурси, необхідні для участі в колективних діях та викликає інші позитивні ефекти.

Меми відображають сучасну тенденцію до діджиталізації, раціоналізації використання пам'яті на пристроях та упрощення передачі інформації загалом. Це підтверджується такими особливостями мемів, які відповідають цінностям сучасного студенства:

1. Короткий формат: меми короткі, лаконічні та легко засвоюються, ідеальні для поширення в Інтернеті, де увага людей обмежена.
2. Візуальна складова: багато мемів мають візуальні елементи, що допомагає швидше зрозуміти суть мему та запам'ятати його.

3. Інтертекстуальність: меми часто посиляються на інші тексти, культурні явища або події, що робить їх цікавішими для розуміючих контекст людей та сприяє поширенню інформації.
4. Емоційна складова: меми можуть бути смішними, сумними, гнівними або іншими емоційно зарядженими, що робить їх резонансними та сприяє їх вірусному поширенню.
5. Еволюція форматів: формати мемів змінюються з часом, щоб відповідати потребам користувачів та можливостям технологій.
6. Інтерактивність: деякі меми стають інтерактивними, що дозволяє користувачам додавати власний контент, що робить їх ще більш захоплюючими.
7. Глобальний вплив: меми перетинають мовні та культурні кордони, легко перекладаються та поширюються по всьому світу, роблячи їх потужним інструментом комунікації та обміну інформацією

Сучасні студенти активно використовують цифровий простір не лише для навчання, але й для спілкування, розваг та виявлення самої себе. Цей простір стає найбільшою платформою для формування та розвитку субкультури студентів.

Основні риси цієї субкультури у цифровому просторі включають:

- Віртуальну комунікацію: взаємодія за допомогою онлайн-платформ, таких як соціальні мережі, форуми та месенджери, стає основним способом спілкування.
- Спільні інтереси: студенти об'єднуються навколо спільних тем, захоплень та професійних інтересів.
- Глобалізація: доступ до світової інформації та можливість спілкуватися з людьми з будь-якої точки світу.
- Інтерактивність: активне створення та поширення контенту, а також участь у віртуальних дискусіях.

- Мемологія: використання мемів як засобу самовираження та гумору, що допомагає студентам відчувати себе частиною цієї субкультури.

Впровадження мемів у комунікацію в кіберпросторі може додатково збагатити цю тенденцію, приводячи до таких можливих функцій мематичного контенту:

1. **Інформаційна:** Меми можуть виступати як носії культури або інформації про певні спільноти, допомагаючи розповсюджувати певні концепції або цінності.
2. **Ідентифікаційна:** Шляхом розуміння мемів як способу підтвердження або демонстрації приналежності до конкретної спільноти, вони допомагають індивідам встановити своє місце та роль у великому цифровому оточенні.
3. **Мотиваційна:** Меми можуть використовуватися для підтримки настроїв у групі, піднімаючи настрій та стимулюючи певні види діяльності чи взаємодії.

Висновки до розділу 2

Підсумовуючи, можна сказати, що цифровий прогрес і поширення кіберпростору призвели до змін у феномені існування субкультур. Ці зміни включають збільшення обсягів комунікації та формування іміджу всередині спільнот, можливість анонімності та участь у "фейкових" активностях. Вираження емоцій стало більш універсальним, а на велику увагу піднімається створення впізнаваних іміджів, які сприймаються позитивно оточуючими. Субкультура студентів у цифровому просторі є динамічним явищем, яке постійно розвивається. Вона впливає на соціалізацію, самоідентифікацію та освітні процеси сучасного студентства. Важливо

проводити дослідження цієї субкультури для кращого розуміння потреб та особливостей сучасного студентства.

Здійснено культурологічний аналіз і типологізацію глобальних молодіжних субкультур на сучасному етапі українського суспільного розвитку, що дозволило виявити основні особливості їх різноманітності та спільних рис. Цей аналіз допоміг окреслити основні характеристики субкультурної диференціації української молоді, звернувши увагу на їхню унікальність та взаємозв'язок з соціальними та культурними змінами в суспільстві.

Під час аналізу було виявлено, що різні молодіжні субкультури в Україні відображають різноманітні стилі, цінності та ідеали, які впливають на спосіб життя та сприйняття світу. Виявлено, які конкретні цінності та погляди є характерними для кожної субкультури, а також які соціальні та культурні тенденції вони відображають.

Такий аналіз дозволив з'ясувати, які зміни та трансформації відбуваються в українському суспільстві через взаємодію різних молодіжних субкультур. Виявлено, які зміни відбуваються в соціальних та культурних цінностях, що відображаються у стилях життя та цінностях молодіжних субкультур, і як ці зміни впливають на суспільство в цілому.

РОЗДІЛ 3 ДОСЛІДЖЕННЯ МЕМІВ ЯК СКЛАДОВОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ СУБКУЛЬТУРИ

3.1. Аналіз сучасних теоретичних підходів якісних досліджень аудиторії

Як вже зазначалось, актуальність дослідження як студентської субкультури, так і окремих її складових, зумовлена стрімкими змінами, що переживає наше суспільство зараз. Молодь завжди активно реагувала на суспільні перетворення, таким чином більш глибоке розуміння студентської субкультури може сприяти покращенню комунікації у суспільстві та бути використано для цілеспрямованої роботи з молоддю. Крім того дослідження тематичного аспекту дозволить визначити суспільно значущі для молоді теми.

Методологія цього дослідження базується на широкому спектрі теоретико-методологічних підходів, включаючи як усталені, так і новітні концепції в галузі культурології та соціології. Основний акцент робиться на міждисциплінарному підході, що передбачає інтеграцію провідних методів обох наук.

Для досягнення цілей дослідження використовуються такі методи:

- Метод аналізу та синтезу, що дозволяє вивчити специфіку молодіжних субкультур та розглянути їх як важливу складову загальної культури. Цей метод допомагає розібрати складність та різноманітність цих явищ.
- Типологічний метод, спрямований на виявлення та визначення ролі молодіжних субкультур у трансформаційних процесах соціокультурного простору XXI століття. Він дозволяє класифікувати та систематизувати різноманітні аспекти субкультурної активності.
- Соціокультурний метод, який застосовується для розгляду субкультур у контексті цивілізаційних процесів. Цей метод допомагає зрозуміти взаємозв'язок між субкультурою та загальними тенденціями суспільства.

- Метод теоретичного узагальнення, що використовується для підведення підсумків дослідження та формулювання висновків. Цей метод дозволяє систематизувати та узагальнити отримані результати.

Аналіз сучасних теоретичних підходів до якісних досліджень аудиторії допомагає зрозуміти методологічні основи та підходи, які використовуються для збору та аналізу даних у якісних дослідженнях. Ось декілька ключових теоретичних підходів:

1. **Феноменологія:** Цей підхід зосереджений на розумінні та описі того, як люди сприймають та розуміють світ навколо себе. У якісних дослідженнях аудиторії феноменологія допомагає збирати детальні описи та інтерпретації досліджуваних явищ з точки зору учасників дослідження.
2. **Символічний інтеракціонізм:** Цей підхід стверджує, що суспільна реальність формується через взаємодію людей та їх сприйняття символів. У якісних дослідженнях аудиторії символічний інтеракціонізм дозволяє розуміти, як аудиторія тлумачить та використовує символи у своєму житті та комунікації.
3. **Етнографія:** Цей підхід передбачає глибоке занурення дослідника в культурну та соціальну середу, щоб збирати дані шляхом спостережень та участі. У якісних дослідженнях аудиторії етнографія дозволяє отримати контекстуалізоване розуміння культурних практик та звичаїв аудиторії.
4. **Граундед-теорія:** Цей підхід полягає в розвитку теорії на основі зібраних даних, а не на підставі передвизначених гіпотез або рамок. У якісних дослідженнях аудиторії граундед-теорія дозволяє створювати нові концепції та розуміння на основі конкретних спостережень.
5. **Конструктивізм:** Цей підхід підкреслює роль соціального контексту у конструюванні знань та реалізації індивідуальних переконань. У

якісних дослідженнях аудиторії конструктивізм допомагає розуміти, як соціальні умови впливають на уявлення та переживання аудиторії.

Ці теоретичні підходи можуть бути використані окремо або в поєднанні один з одним для отримання глибшого та комплексного розуміння аудиторії у якісних дослідженнях.

3.2. Вибір якісного методу дослідження аудиторії

Вибір якісного методу дослідження аудиторії є ключовим етапом у зборі інформації про цільову аудиторію. Якісні методи дослідження зазвичай використовуються для отримання глибшого розуміння поглядів, уявлень, вподобань та поведінки цільової аудиторії. Ось кілька популярних методів:

1. **Глибинні інтерв'ю:** - проведення інтерв'ю з невеликою кількістю учасників, які дозволяють досліднику отримати докладні та детальні відповіді. Глибинні інтерв'ю можуть бути структурованими або напівструктурованими, залежно від потреб дослідження.
2. **Фокус-групи:** - групові дискусії з невеликою кількістю учасників (до 15 осіб), які представляють цільову аудиторію. Фокус-групи дозволяють отримати відповіді у формі обміну думками та ідеями між учасниками, що може розкрити нові погляди та уявлення.
3. **Спостереження:** - спостереження за поведінкою цільової аудиторії у реальному часі. Це може бути спостереження на місці або віддалене спостереження через використання веб-аналітики або соціальних медіа.
4. **Діалогові сесії:** Цей метод включає взаємодію дослідника з учасниками відкритим діалогом, що сприяє глибшому розумінню їхніх потреб, думок та переживань.
5. **Аналіз контенту:** Цей метод включає аналіз вмісту, створеного або споживаного цільовою аудиторією, такого як текст, відео, зображення

тощо. Аналіз контенту дозволяє зрозуміти певні тенденції, інтереси та уподобання аудиторії.

Кожен з цих методів має свої переваги та обмеження, тому вибір конкретного методу повинен залежати від конкретних цілей дослідження та характеристик цільової аудиторії.

3.3. Гіпотеза дослідження та аналіз результатів дослідження

Гіпотеза дослідження: Меми є важливим елементом комунікації в онлайн-середовищі та відображають характеристики та реакції студентства на важливі події та культурні явища.

Аналіз результатів дослідження:

1. **Характеристики мемів:** Дослідження показало, що меми відображають різноманітні аспекти культури та суспільства, включаючи соціальні норми, цінності, стереотипи та емоції. Вони можуть бути використані для вираження гумору, сатири, політичних переконань або для обговорення складних тем.
2. **Реакція на події:** Дослідження показало, що меми часто використовуються для вираження реакцій на важливі події, такі як політичні вибори, кризи, глобальні події тощо. Вони відображають колективні емоції та погляди групи на певну ситуацію.
3. **Комунікація та соціальна ідентичність:** Меми виявилися ефективним засобом комунікації між соціальними групами та вираження соціальної ідентичності. Вони допомагають учасникам спільноти відчувати себе частиною групи та висловити свої думки та почуття.
4. **Динаміка та еволюція:** Дослідження показало, що меми піддаються постійній динаміці та еволюції. Вони швидко поширюються в онлайн-середовищі та можуть змінюватися відповідно до змін у соціальному контексті та культурних тенденціях.

Отже, аналіз результатів дослідження підтверджує гіпотезу про важливу роль мемів у комунікації та відображенні соціальних процесів та явищ.

3.4. Мемі як засіб поширення ідеології об'єднання студентів та засіб критики

Дослідження впливу мемів на спільноту студентів включає дослідження різних аспектів соціології. Наприклад, соціологія культури досліджує, як мемі відображають цінності та норми студентської спільноти та як вони впливають на формування культурної пам'яті та соціальної ідентичності. З іншого боку, соціологія комунікації аналізує, як мемі використовуються для передачі інформації та емоцій у спільноті студентів, а також їхню роль у формуванні онлайн-спільнот та медіа-культури. Соціологія емоцій досліджує роль емоцій у мемах, зокрема, їхній вплив на єднання спільноти та емпатію, а також можливий терапевтичний ефект. Інші гілки соціології, такі як соціологія молоді, освіти та візуальна соціологія, аналізують специфічні аспекти використання мемів студентами, включаючи їхній вплив на освітній процес та сприйняття візуального контенту.

Застосування міждисциплінарного підходу у дослідженні мемів надає можливість глибоко та всебічно розглянути їхню роль у єднанні студентів. Це включає аналіз їх функцій, вплив на культуру, способи комунікації, вплив на емоційну сферу, візуальне сприйняття та навіть економічний аспект. Використання мемів студентами свідчить про їх бажання спілкуватися, висловлювати себе та знаходити спільні точки зі співрозмовниками, що дає їм відчуття приналежності та допомагає подолати труднощі. Міждисциплінарні дослідження мемів допоможуть краще зрозуміти потреби та особливості студентської культури, а також розробити ефективніші методи комунікації та підтримки для студентів.

Дослідження студентських мемів у рамках соціології студентства виокремлюється своїми особливостями, що роблять його відмінним від аналізу інших видів мемів. По-перше, студентські меми мають конкретний контекст, пов'язаний з навчанням та життям студентів. Цей контекст охоплює усі аспекти навчального процесу, студентського життя та взаємин з викладачами та однокурсниками. По-друге, студентські меми часто використовуються для самоідентифікації та формування групової свідомості, а також відображення соціального статусу та ролі студентів. Вони допомагають студентам відчувати належність до спільноти та виражати спільні цінності та погляди. По-третє, студентські меми можуть слугувати джерелом корисної інформації про життя та проблеми студентів. Вони можуть допомогти дослідникам зрозуміти, як студенти сприймають світ навколо себе, з якими труднощами вони зіштовхуються, що їх турбує та радує.

Один з методів, які меми використовують для об'єднання в студентській субкультурі, полягає у створенні спільного мовчання серед студентів. Меми часто базуються на популярній культурі, такій як фільми, телешоу, музика та ігри. Коли студенти розпізнають асоціації у мемі, вони можуть почувати злагоду з іншими студентами, які також розуміють ці асоціації. Це сприяє тому, що студенти відчують себе частиною спільноти та розуміють один одного.

Наприклад, мем зображує персонажа з відомого фільму, що може викликати серед студентів почуття ностальгії або гумору. Це може призвести до обговорення фільму між студентами, що сприяє їх знайомству один з одним і виявленню спільних інтересів.

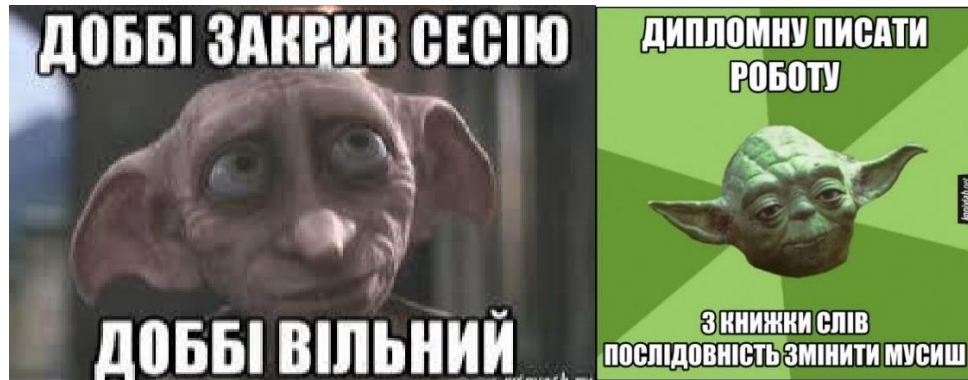

Рис. 3.1 – Мем про Доббі з фільму «Гаррі Поттер» та про Майстра Йоду із фільму «Зоряні війни», як меми, що об'єднують за інтересами
Джерело: [12].

Ще одним способом, яким меми сприяють об'єднанню в студентській субкультурі, є їх можливість для творчого та оригінального вираження себе. Вони дозволяють студентам висловити свої думки, створити жарти, висміювати або навіть просто відобразити свої почуття. Коли студенти створюють або діляться мемами, вони відчують себе частиною чогось більшого, ніж вони самі.

Наприклад, студент може створити мем, що відображає його досвід навчання в університеті. Цей мем може бути гумористичним, серйозним або навіть трохи сумним, але головне, що він відображає особистий досвід студента. Коли інші студенти бачать цей мем, вони можуть відчути, що він віддзеркалює їх власний досвід, що сприяє відчуттю спільності та єдності.

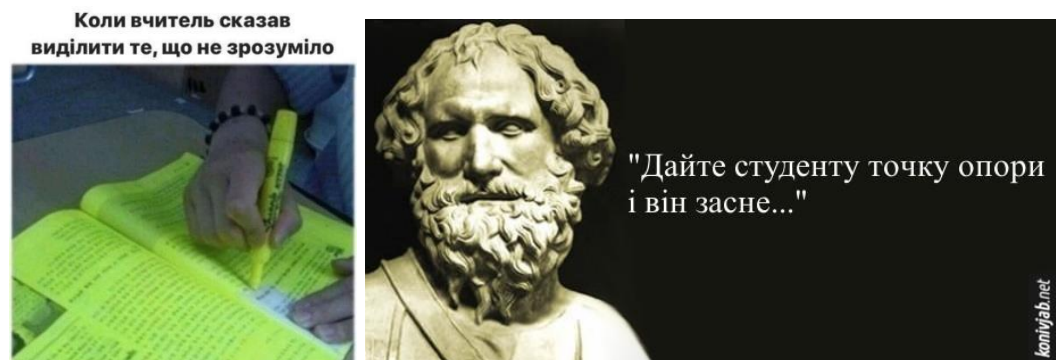

Рис. 3.2 – Меми про досвід навчання студентів
Джерело: [19].

Також, меми можуть служити засобом об'єднання студентів навколо спільних зацікавлень. Наприклад, меми про конкретний вид спорту, музику або політичну орієнтацію можуть допомогти студентам знайти однодумців. Це особливо важливо для тих, хто відчуває себе відокремленими або ізольованими серед інших студентів. Наприклад, студент, зацікавлений у музиці або мистецтві, може знайти меми, пов'язані з цими темами, на соціальних мережах або в Інтернеті. Ці меми можуть сприяти його знайомству з іншими студентами, які також поділяють ці інтереси або мають схожі уподобання.

Рис.3.3 – Мем про Людвіга ван Бетховена

Джерело: [1].

На малюнку 3.3 показано мем, який об'єднує людей, зокрема студентів, за інтересом до музики. На основі біографії Людвіга ван Бетховена, який втратив слух у віці 25 років і майже повністю оглух до 40 років, створено гумористичний мем. Такі меми можуть зближувати людей, які знайомі з цим фактом та мають спільний інтерес до даної тематики.

Узагальнюючи, меми є потужним інструментом, що сприяє об'єднанню в студентській субкультурі. Вони дозволяють студентам відчувати себе

частиною спільноти, виражати себе творчим та оригінальним способом та знаходити спільні інтереси з іншими студентами.

Меми про студентське життя становлять один з найпоширеніших типів мемів, що використовуються в студентській субкультурі. Ці меми часто містять жарти про загальні досвіди студентів, такі як стрес від навчання, складні завдання та дружба. Вони допомагають студентам відчувати, що вони не самі і є інші люди, які розуміють їхні проблеми та переживання.

Один із методів, яким меми можуть служити для критики в студентській субкультурі, полягає у їх здатності до сатири (рисунок 3.4). Меми часто використовують гіперболу, гру слів та інші сатиричні засоби для висміювання або критики певної ідеї чи практики.

Рис. 3.4 – Меми, які сатирично відображають викладання з боку викладачів

Джерело: [12].

Інший приклад - мем із зображенням студента, який спить на лекції, може бути використаний для критики академічної системи, яка надмірно акцентує на заучуванні та пам'яті. Цей мем може насмішити те, що студенти часто відчують себе виснаженими та не мають мотивації для навчання. Ще один спосіб, яким меми можуть використовуватися для критики в студентській субкультурі, полягає в тому, що вони дозволяють студентам висловлювати свої думки та почуття стосовно важливих питань. Меми можуть використовуватися для поширення інформації про ці питання або для стимулювання людей до дії. Наприклад, мем із зображенням студента, який

бере участь у протесті, може бути використаний для критики певної політики або практики. Цей мем може допомогти підвищити обізнаність про це питання та заохочити людей до дії.

Рис. 3.5 – Мем, який спонукає до дії

Джерело: [11].

Меми також можуть використовуватися для критики у студентській субкультурі, використовуючи елементи популярної культури. Вони часто використовуються як алегорії популярних фільмів, телешоу, музики та ігор. Якщо студенти розуміють зв'язок між мемом і популярним елементом культури, вони можуть легше сприймати критику чи повідомлення, яке він передає.

Наприклад, мем, який використовує образ персонажа з відомого фільму для висміювання певної ідеї або практики, може бути дуже ефективним серед студентів. Цей мем може допомогти студентам розуміти, що їхні погляди та почуття є спільними з іншими.

Узагальнюючи, меми представляють собою значний засіб в критиці в межах студентської субкультури. Вони дозволяють студентам виражати свої погляди на важливі питання, розповсюджувати інформацію та мобілізувати до дії. Меми, які стосуються академічної системи, належать до найпоширеніших типів мемів, використовуваних для критики в межах

студентської спільноти. Ці меми часто насмішливо або критично ставляться до аспектів академічного життя, таких як високі вартості освіти, складні завдання та нерівний підхід викладачів. Вони допомагають студентам відчувати, що вони не самотні зі своїми турботами і проблемами. Мемі, що стосуються політики, також активно використовуються для критики в студентській субкультурі. Вони можуть висловлювати критику дій уряду, пропонувати альтернативні погляди або просто розважати на тему політичних подій. Ці меми дозволяють студентам виражати свої погляди на важливі політичні теми.

3.5. Мемі як засіб самовираження для студентів

Мемі стали популярним засобом вираження та спілкування серед студентів у Інтернеті. Вони часто використовуються для вираження спільних цінностей та досвіду, що допомагає відчувати єдність серед тих, хто поділяє їх. Особливо це стосується студентської субкультури, де меми використовуються для зміцнення почуття спільності серед студентів, які часто відчують себе відокремленими від загального суспільства.

Студентські меми - це візуальні або текстові образи, які студенти використовують для вираження та самоідентифікації. Вони можуть мати гумористичний, саркастичний або абсурдний характер, але завжди несуть певний сенс, зрозумілий тільки членам студентської спільноти.

У студентській субкультурі меми стали популярним засобом вираження себе. Вони дають можливість студентам поділитися своїми думками, почуттями та досвідом у творчий і комічний спосіб. Мемі також використовуються для обговорення складних тем і проблем, які виникають серед студентів.

Завдяки мемам студенти можуть відчувати, що їх розуміють та підтримують інші університетські товариші. Мемми зазвичай короткі і конкретні, що дозволяє швидко і ефективно висловлювати свої думки. Вони акцентують увагу на основних моментах досвіду, уникаючи зайвих деталей. Це особливо корисно для студентів, які мають труднощі з висловленням своїх думок у словесній формі.

Мемми, часто вигадливі й комічні, є ефективним засобом розвантаження для студентів, допомагаючи їм подолати стрес і покращити контакт з товаришами по навчанню. Сміх, як відомо, має велику силу, оскільки він може полегшити настрій та зміцнити соціальні зв'язки.

Мемми є широкодоступними та популярними, що дозволяє студентам легко ділитися ними з великою аудиторією. Це сприяє почуттю спільноти серед студентів і робить їхні думки та почуття більш значущими.

Мемми про стрес від навчання створюються для того, щоб продемонструвати поширені проблеми, з якими зіткнулися студенти. Вони висміюють ситуації, такі як перевантаження завданнями, недосипання та відчуття недостатньої підготовки. Наприклад, у мемі "Коли вважаєш, що вже досить вивчив тему, але викладач оголошує контрольну", висміюється реакція студентів на несподівані випробування, які руйнують їхні плани на відпочинок.

Рис. 3.6 –Мем про стрес від навчання

Джерело: [1].

Меми про розрив часто відтворюють складні емоції, які переживають студенти під час розставання. Наприклад, у мемі "Коли ти намагаєшся сказати своєму партнеру, що ти не хочеш більше зустрічатися, але не хочеш його образити", насмішливо підкреслюється внутрішній конфлікт і незручність, які виникають, коли студенти намагаються завершити відносини.

Рис 3.7 – Мем про розставання, як відчуття, які може переживати студент

Джерело: [19].

Мемі про захоплення певною темою часто використовують самоіронію, щоб продемонструвати, наскільки студенти можуть бути поглиблені у своїй пристрасті. Наприклад, у мемі "Я, коли вивчаю [назву теми]", іронічно підкреслюється те, як студенти можуть занурюватися у свої дослідження та ставати вкрай захопленими своєю темою.

Рис 3.8 – Мемі про захоплення студентів

Джерело: [12].

Так, як показує наведений приклад, мемі мають широкий спектр функцій, особливо серед студентської аудиторії. Це постійно розвиваючийся культурний феномен, який продовжує виконувати важливу роль у студентській субкультурі, допомагаючи студентам в комунікації, самовираженні та взаємодії з оточуючим світом.

Висновки до розділу 3

Мемі вивчаються з різних ракурсів за міждисциплінарним підходом, що дозволяє розкрити їхній вплив на суспільство з глибокої перспективи.

1. **Соціологія культури:** Вона аналізує мемі як культурні артефакти, які відображають цінності, вірування та норми суспільства, а також досліджує їхню роль у формуванні ідентичності та культурної пам'яті.

2. **Соціологія комунікації:** Вона розглядає меми як форми комунікації, що передають інформацію, ідеї та емоції, і вивчає їхню роль у медіа-культурі та онлайн-взаємодії.
3. **Соціологія девіантності:** Вона досліджує меми, які порушують соціальні норми та табу, та їх роль у конструюванні "іншого" та стигматизації.
4. **Соціологія емоцій:** Вона аналізує меми як емоційні феномени, що впливають на почуття та поведінку, та досліджує їхню роль у формуванні емоційних патернів.
5. **Економічна соціологія:** Вона розглядає меми як економічні активи, використовувані для маркетингу та реклами, і досліджує їхню роль у формуванні споживчої поведінки та брендингу.
6. **Цифрова соціологія:** Вона вивчає меми як продукти та агентів цифрової культури, а також їхню роль у онлайн-спільнотах та мережових взаємодіях.
7. **Візуальна соціологія:** Вона аналізує меми як візуальні тексти, використовуючи образи та символи для передачі сенсів, та досліджує їхню роль у візуальній комунікації та культурі.

Міждисциплінарний підхід дозволяє отримати глибше розуміння мемів та їхнього впливу на різні аспекти суспільства, включаючи культуру, комунікації, емоції, економіку, цифровий світ та візуальне сприйняття.

Українська культура XXI століття перебуває на новому етапі свого формування і розвитку, який відбувається в динаміці через процес вироблення різноманітних форм, культурних взірців, світоглядних постулатів та ціннісних орієнтирів. Ці аспекти, у сукупності, становлять ідеологічну основу сучасного українського соціокультурного простору, який регулюється культурними нормами та визначає спосіб життя суспільства.

Молодіжні субкультури виступають як важлива складова соціокультурного простору, оскільки вони активно виявляють соціально-

політичні та економічні проблеми сучасного суспільства. Вони направляють світоглядну основу та впливають на поведінку молоді, сприяючи формуванню специфічних норм та цінностей, які стають загальноприйнятими для всіх членів соціуму. Таким чином, молодіжні субкультури впливають на соціальну систему в цілому, сприяючи формуванню та підтримці певних культурних та соціальних стандартів у суспільстві.

ВИСНОВКИ

Для досягнення поставленої мети роботи а саме комплексне дослідження мемів як складової студентської субкультури, були виконані певні завдання дослідження та отримані наступні результати:

1. Проаналізовано понятійно-категоріальний апарат дослідження, що включає визначення та сутність основних понять, таких як «меми», «субкультура» та інші:

Мем:

Мем – це одиниця інформації, що поширюється від однієї людини до іншої у вигляді зображення, відео, тексту чи іншого формату. Мем може включати гумор, соціальні коментарі або культурні референції, і часто є вірусним в інтернеті.

Субкультура:

Субкультура – це група людей, що має відмінні від загальноприйнятих цінності, вірування, поведінкові норми та стилі життя. Субкультури можуть формуватися на основі різних чинників, таких як інтереси, музичні вподобання, етнічна належність, професійна діяльність та інші.

Інші поняття:

Інші терміни, які можуть бути важливими для цього дослідження, включають «студентська субкультура» (група студентів з певними спільними інтересами та соціальними практиками) та «культурні трансформації» (зміни у культурних практиках і цінностях під впливом різних факторів).

Цей аналіз дозволяє краще зрозуміти структуру та функції мемів у контексті студентської субкультури, а також їхню роль у формуванні та поширенні соціальних і культурних ідей.

2. Розкрито пізнавальні можливості окремих теорій для дослідження мемів як складової студентської субкультури: теорія мемів Річарда Докінза (ця теорія розглядає меми як культурні аналогії генів, що поширюються

через імітацію та передають ідеї, цінності та поведінкові моделі. Для дослідження студентської субкультури ця теорія допомагає зрозуміти, як меми передають культурні елементи від одного студента до іншого, формуючи загальні цінності та ідентичності; теорія соціального навчання Альберта Бандури (ця теорія підкреслює важливість спостереження, імітації та моделювання в процесі навчання. У контексті студентської субкультури меми можуть розглядатися як засоби, через які студенти навчаються соціально прийнятної поведінки, стилів комунікації та культурних норм; теорія комунікації Маршалла Маклюєна (Маклюєнова концепція "медіум - це повідомлення" стверджує, що засоби комунікації впливають на суспільство більше, ніж самі повідомлення. Вивчення мемів через цю теорію дозволяє аналізувати, як цифрові платформи впливають на створення, поширення та вплив мемів у студентській субкультурі); теорія соціального капіталу П'єра Бурдьє (ця теорія розглядає соціальний капітал як сукупність ресурсів, що базуються на належності до соціальних мереж. Меми можуть аналізуватися як інструменти, які студенти використовують для побудови та зміцнення соціальних зв'язків, створення спільних ідентичностей та підвищення свого соціального капіталу в студентській спільноті); теорія культурної гегемонії Антоніо Грамші (Грамші стверджує, що домінуюча культура утверджується через консенсус та контроль над засобами масової інформації. У контексті студентської субкультури меми можуть розглядатися як інструменти, що дозволяють студентам кинути виклик домінуючим культурним наративам та створювати альтернативні ідеї і практики). Результати застосування теорій: Ці теорії допомагають глибше зрозуміти функціонування мемів у студентській субкультурі, зокрема як вони формують і відображають культурні, соціальні та ідеологічні аспекти студентського життя. Вони також допомагають вивчити, як меми сприяють створенню та зміцненню соціальних зв'язків, ідентичностей та спільних цінностей серед студентів.

3. Охарактеризовано особливості мематичного контенту та його типи, основні види та функції мематичного контенту:

Особливості

Меми в студентському середовищі відображають актуальні теми, що хвилюють молодь, такі як навчання, екзамени, соціальні мережі, студентське життя і проблеми. Вони зазвичай є гумористичними, легко впізнаваними і часто містять елементи іронії або сарказму.

Типи мематичного контенту:

- Освітні меми: Гумор про навчальний процес, екзамени, викладачів.
- Культурні меми: Тенденції в поп-культурі, фільми, серіали, музика.
- Соціальні меми: Відображають студентські події, вечірки, життя в гуртожитку.
- Політичні та соціальні меми: Теми соціальної несправедливості, політичної ситуації, активізму.

Основні види:

- Зображення з текстом: Найпоширеніший формат, де зображення підсилюється текстом.
- GIF-анімації: Короткі анімації для вираження реакцій.
- Відео-меми: Короткі відео з комічним або сатиричним контекстом.
- Текстові меми: Лаконічні фрази або жарти, що поширюються через соціальні мережі.

Функції:

- Розважальна: Забезпечення гумору і розваги.
- Критична: Використання для критики соціальних та академічних явищ.
- Соціальна: Сприяння об'єднанню студентів навколо спільних інтересів.
- Інформаційна: Передача інформації у легкодоступній формі.
- Ідентифікаційна: Вираження особистості та групової ідентичності студентів.

4. Визначено особливості субкультури студентів у цифровому просторі: Дослідження підтверджують, що студенти активно використовують соціальні мережі (TikTok, Instagram, Facebook, Twitter та інші) для комунікації, обміну інформацією та організації заходів. Цифрові платформи сприяють формуванню віртуальних спільнот, де студенти обговорюють навчання, розваги та соціальні питання.

Цифровий простір дозволяє студентам бути активними учасниками, створювати та поширювати контент (меми, відео, блоги), що формує субкультурну ідентичність і зміцнює соціальні зв'язки.

Студенти широко використовують онлайн-ресурси для навчання (YouTube, Coursera, онлайн-бібліотеки). Це сприяє самостійності в навчанні та доступу до знань поза межами традиційної освіти.

Меми є важливим елементом студентської субкультури в цифровому просторі. Вони відображають актуальні теми, гумор та іронію студентського життя, швидко поширюються та об'єднують студентів навколо спільних інтересів.

Активізм та участь у суспільних процесах

Цифрові платформи надають студентам можливість брати участь у суспільних та політичних процесах, організовувати та підтримувати соціальні рухи, висловлювати свою позицію через онлайн-петиції, акції та кампанії.

Віртуальні ігри та онлайн-розваги також є важливою частиною цифрової субкультури студентів, створюючи спільноти гравців та впливаючи на формування соціальних зв'язків і спільних інтересів.

5. Розглянуто меми як приклад соціальної взаємодії студентства:

Обмін інформацією та комунікація

Меми слугують засобом швидкого і ефективного обміну інформацією серед студентів. Вони дозволяють обговорювати актуальні події, навчальні питання та соціальні теми у зрозумілій та легкій для сприйняття формі.

Виявлення спільних інтересів

Мемі допомагають студентам знаходити однодумців та формувати спільноти на основі спільних інтересів і досвіду. Вони створюють відчуття приналежності до певної групи.

Соціальна підтримка

Мемі можуть виступати засобом підтримки, допомагаючи студентам справлятися зі стресом, гумористично підходячи до навчальних викликів та інших життєвих ситуацій.

Критика та сатиричні коментарі

Мемі часто використовуються для критики соціальних, політичних та академічних явищ. Вони дозволяють висловлювати невдоволення та сприяють обговоренню важливих питань у жартівливій формі.

Самовираження

Мемі надають студентам можливість виразити свої погляди, почуття та креативність. Вони стають засобом самовираження та інструментом для створення індивідуальної та колективної ідентичності.

Віртуальні спільноти

Студенти використовують мемі для створення та підтримки віртуальних спільнот, де вони можуть взаємодіяти, обговорювати спільні інтереси та розважатися. Це сприяє розвитку соціальних зв'язків та зміцненню студентської субкультури.

6. Проаналізовано особливості використання мемів як засобу поширення ідеології об'єднання студентів, використання мемів як засобу критики, як засобу самовираження для студентів:

Поширення ідеології об'єднання студентів

Мемі виступають потужним засобом об'єднання студентів, створюючи спільний культурний простір. Вони поширюють ідеї єдності, солідарності та взаємопідтримки, сприяючи формуванню колективної ідентичності. Мемі

можуть об'єднувати студентів навколо спільних інтересів, проблем та подій, що сприяє створенню тісних соціальних зв'язків.

Засіб критики

Меми часто використовуються як засіб соціальної та політичної критики. Вони дозволяють студентам висловлювати свої погляди на актуальні події, висміювати абсурдність певних ситуацій та критикувати несправедливість. Завдяки своїй гумористичній формі, меми можуть привертати увагу до серйозних питань, роблячи їх доступними та зрозумілими для широкої аудиторії.

Засіб самовираження

Меми є важливим інструментом самовираження для студентів. Вони дозволяють виразити індивідуальні погляди, почуття та емоції, ділитися особистими переживаннями та життєвими ситуаціями. Студенти використовують меми для створення власного контенту, що відображає їх унікальну перспективу, а також для участі у культурних обговореннях та обміні думками з однолітками.

Меми відіграють ключову роль у студентській субкультурі, виконуючи функції об'єднання, критики та самовираження. Вони сприяють формуванню соціальних зв'язків, дозволяють висловлюватися на актуальні теми та забезпечують платформу для креативного самовираження. Це робить меми невід'ємною частиною сучасного студентського життя та комунікацій.

Таким чином, сучасна українська культура XXI століття перебуває на етапі активного становлення та розвитку, динамічно формуючи різноманітні виразні форми, культурні стандарти, світоглядні погляди та цінності, які разом становлять ідеологічну основу сучасного українського соціокультурного простору. Цей простір визначається культурними нормами та регулюється відповідними цінностями у всіх аспектах суспільного життя. Молодіжні субкультури, як важлива складова цього соціокультурного простору, висвітлюють соціально-політичні та економічні проблеми та

впливають на світогляд та поведінку молоді, спрямовуючи їх в певних напрямках. Це впливає на суспільну систему в цілому та сприяє формуванню специфічних норм та цінностей, які стають загальноприйнятими для всіх членів суспільства. Меми є короткими, часто іронічними або сатиричними повідомленнями, які широко поширюються в Інтернеті. Зазвичай вони складаються з картинки або відео, до яких додається текст. Меми можуть бути використані для обговорення різних тем, таких як політика, культура, соціальні проблеми або особисті переживання.

Зокрема, меми виступають як носії культурної інформації, які використовуються для навчання, соціалізації та демонстрації застосування конкретної культурної інформації. Вони можуть відображати значення та уявлення суспільства про різні аспекти життя, а також відтворювати ідеї та стереотипи, що притаманні конкретній культурі або спільноті.

Зміна форми та методів створення мематичного контенту не змінює його основної функції як засобу передачі та поширення інформації. Навіть якщо меми приймають нові форми або використовують альтернативні методи створення, вони все ще виконують роль ефективного засобу передачі інформації. Меми можуть бути використані для компактного переказу певних подій або передачі емоцій, пов'язаних із цими подіями.

Різноманіття мематичного контенту відображає сучасні тенденції диджиталізації, де інформація стає більш компактною та легкодоступною. Це відповідає вимогам сучасного світу, де ефективність та швидкість передачі інформації є ключовими факторами. Таким чином, меми залишаються важливим інструментом комунікації, незважаючи на зміни в їхній формі та методах створення.

Меми є потужним інструментом в студентській субкультурі, який допомагає студентам спілкуватися, самовиражатися та взаємодіяти з навколишнім світом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондаренко О. Українська мемологія. Telegram-канали, які розвивають українськомовний інтернет-гумор. 2018. [Електронний ресурс]. URL: https://karabas.live/ukrainian_memes/
2. Гвара Медіа. Українські меми про війну: як вони рятують нас від тривоги. 2022. [Електронний ресурс]. URL: <https://gwaramedia.com/ryativni-ukrainski-memi-yak-gumor-dopomagaie-borotisya-z-trivogoyu/>
3. Головні меми року в українському рітейлі у 2022-му. 2023. [Електронний ресурс]. URL: <https://rau.ua/novyni/memi-roku-2022/>
4. Дзюбіна О. Класифікація, структура та функціонування Інтернет-мемів в соціальних мережах Twitter та Facebook. Молодий Вчений, 2018. – 375-379 с
5. Іванченко Л. Молодіжні субкультури в сучасному світі. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2016. Вип. 20 (1). С. 201–210
6. Інтернет-меми як феномен інформаційного суспільства. Вісник НАУ, 1(25), 2022. – 117-120 с
7. Лисенко Е. Інтернет-меми в комунікації молоді. Вісник, 10(4), 2017. С.410-424. [Електронний ресурс]. doi: <https://doi.org/10.21638/11701/kyiv12.2017.403>
8. Москалюк Д. Мем як всесвітнє біо-соціо-психологічне явище. 2020. [Електронний ресурс]. URL: <https://erudyt.net/navchalnipredmety/ukrainska-mova-ta-literatura/mem-yak-vsesvitnje-bio-sotsiopsihologichne-yavysche.html?amp>

9. Оленіна О., Пігучіна Ю. Інтернет-меми українського походження в культуротворчій практиці сучасного суспільства. Вісник Національної Академії Керівних Кадрів Культури І Мистецтв, 2018. – 77-81 с
10. Пічугіна Ю. Інтернет-меми у формуванні культурного капіталу сучасної людини. Інноваційні Пріоритети Розвитку 95 Наукових Знань, 69-71. 2019. [Електронний ресурс]. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/other/34march2019/23.pdf>
11. Пода Т., Інтернет-меми як феномен інформаційного суспільства. Вісник НАУ, 1(25), 2017. – 117-120 с
12. Сайт IMGFLIP. [Електронний ресурс]. URL: <https://imgflip.com/meme/131736437/kids-gun-protest> (дата звернення 31.11.2023).
13. Сайт українських мемів Коні в яблуках. [Електронний ресурс]. URL: <https://konivjab.net/> (дата звернення 31.11.2023)
14. Старкова Г. В. Мемі та мова ворожнечі: деякі аспекти цитування мас-медіа дописів офіційних осіб у соцмережах / Г. В. Старкова // Наукові праці МАУП. Філологія. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, Вип. 2. 2022, С. 36-43,
15. Старкова Г.В. Мемі і меседжі: як розважальний контент розкриває політичні теми. Закарпатські філологічні студії, 2021. – 306-310 с
16. Стаття "Контркультура 1960-х років: причини та наслідки". [Електронний ресурс]. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Контркультура_1960-х_років: https://uk.wikipedia.org/wiki/Контркультура_1960-х_років
17. Телеграм канал з мемами Файні меми про українську літературу: [Електронний ресурс]. URL: https://t.me/ukrlit_mem (дата звернення 31.11.2023)

18. Храбан Т. Інтернет-меми як інструмент інформаційно психологічного впливу. Теоретичні Й Прикладні Проблеми Сучасної Філології, 8(1), 2021. – 238-249 с
19. Чернікова О. Вербальний, невербальний та комплексний мем: класифікація за способом подання та сприйняття інформації в інтернет-середовищі (на матеріалі англомовних кіномемів). Вісник Київського Національного Лінгвістичного Університету, 2022. – 151-156 с
20. Як студенти СНУ жартують над університетом і навчанням. Сайт ВолиньPost. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.volynpost.com/news/17689-iaak-studenty-snu-zhartuyut-nad-universytetom-i-navchanniam-foto> (дата звернення 31.11.2023)
21. Якимчук, О. Агенти соціальних перетворень та причини розвитку онлайнових соціальних структур. Релігія Та Соціум, 2016. – 178-184 с
22. Börzsei, L. Makes a Meme Instead A Concise History of Internet Memes. Utrecht University. 2015.
23. Blackman S. Subculture theory: An historical and contemporary assessment of the concept for understanding deviance. Deviant Behavior. 2014. № 35. pp. 496–512
24. Bourdieu P. Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste (R. Nice, Trans.). Cambridge, MA: Harvard University Press. 1984 [1979]. Chapters 3, 5, 7.
25. Coleman, J.S. Foundations of Social Theory. Cambridge, MA: Harvard University Press. 1990.
26. Demšar, J. and Lebar Bajec, I., 2017. Evolution of Collective Behaviour in an Artificial World Using Linguistic Fuzzy Rule-Based Systems. PLOS ONE, [online] 12(1), p.e0168876. Available at: [Accessed 13 January 2021].
27. Eismann, K., Posegga, O., & Fischbach, K. (2020). COLLECTIVE BEHAVIOUR, SOCIAL MEDIA, AND DISASTERS: A SYSTEMATIC

- LITERATURE REVIEW. Retrieved 24 December 2020, from http://aisel.aisnet.org/ecis2016_rp/104
28. Gal, N., Shifman, L., & Kampf, Z. "It Gets Better": Internet memes and the construction of collective identity. *New Media & Society*, 18(8), 1698-1714. 2017 [Электронный ресурс]. doi: 10.1177/1461444814568784
  29. Gnegy, Hannah R., "Beauty and the Brand: A Digital Ethnography of Social Capital and Authenticity of Digital Beauty Influencers through 91 Monetization Activities on YouTube" 2017. Graduate Theses, Dissertations,
  30. Hebdige D. *Hiding in the light: On images and things*. London, England: Routledge, 1988. 280 p
  31. Johansson T., Andreasson J., Mattsson C. First From Subcultures to Common Culture: Bodybuilders, Skinheads, and the Normalization of the Marginal. 2017. Vol. 7. Issue 2. <https://doi.org/10.1177/2158244017706596>
  32. Kien, G. (2013). Media Memes and Prosumerist Ethics. *Cultural Studies Critical Methodologies*, 13(6), 554-561. [Электронный ресурс]. doi: 10.1177/1532708613503785
  33. Kuznetsov I.S., I. and Soldatkina Y.V., Y., POLITICAL MEDIA MEMES' PERSUASION AND FUNCTIONING IN SOCIAL MEDIA. *RUDN Journal of Studies in Literature and Journalism*, 22(2), 2017. – 333-339 p
  34. Marino, G. Semiotics of spreadability: A systematic approach to Internet memes and virality. *Punctum. International Journal Of Semiotics*, 1(1), 43-66. [Электронный ресурс]. doi: 10.18680/hss.2015.0004
  35. Martin G. Subculture, style, chavs and consumer capitalism: Towards a critical cultural criminology of youth. *Crime, Media, Culture*. 2009. № 5. pp. 123–145.
  36. Nayak A., Kehily M. K. *Gender, youth & culture: Global masculinities and femininities*. Basingstoke : Palgrave MacMillan, 2013. 224 p.
  37. Shifman, L. *Memes in digital culture*. Boca Raton: CRC Press. 2015

38. Wibowo, T., & Elvin.. Usage Of Meme As Information Sharing Media. JURNAL ILMIAH BETRIK : Besemah Teknologi Informasi Dan Komputer, 11(3), 165-171. 2022. [Электронный ресурс]. doi: <https://doi.org/10.36050/betrik.v11i3.253>
39. Williams J. P. Authentic identities: Straightedge subculture, music, and the internet. Journal of Contemporary Ethnography. 2006. Issue 35. pp. 173–200

АНОТАЦІЯ

Дипломна робота на тему “Меми як складова студентської субкультури” присвячена вивченню специфіки розвитку та функціонування молодіжних субкультур в Україні в контексті сучасних трансформаційних соціокультурних процесів залишається малодослідженою. Такі трансформації можуть включати в себе вплив глобалізації, розвиток інформаційних технологій, зміни в економічній сфері тощо. Тому, для отримання більш повного розуміння молодіжних субкультур в Україні, необхідне подальше дослідження та висвітлення цієї проблематики.

Об'єктом дослідження виступає студентська субкультура. Предметом дослідження є меми як складова студентської субкультури. Метою даної роботи є комплексне дослідження мемів як складової студентської субкультури.

Аналіз джерельної бази дозволив: 1. Проаналізувати понятійно-категоріальний апарат дослідження (визначити сутність основних понять («меми», «субкультура» та ін.). 2. Розкрити пізнавальні можливості окремих теорій для дослідження мемів як складової студентської субкультури. 3. Охарактеризувати особливості мематичного контенту та його типи, основні види та функції мематичного контенту. 4. Визначити особливості субкультури студентів у цифровому просторі. Результатом аналізу можна вважати виокремлені особливості використання мемів як засобу поширення ідеології об'єднання студентів, використання мемів як засобу критики, як засобу самовираження для студентів. Далі напрацювання можуть стати у нагоді для подальших досліджень зі вказаної теми.

Ключові слова: меми, молодіжна субкультура, студентська субкультура, субкультура.

ABSTRACT

The thesis titled “Memes as a Component of Student Subculture” is dedicated to studying the development and functioning of youth subcultures in Ukraine within the context of contemporary sociocultural transformations. These transformations may include the impact of globalization, the development of information technologies, and changes in the economic sphere, among others. Therefore, further research and exploration are needed to gain a more comprehensive understanding of youth subcultures in Ukraine.

The object of the research is student subculture. The subject of the research is memes as a component of student subculture. The aim of this work is a comprehensive study of memes as an integral part of student subculture.

The analysis of the source base allowed for:

1. Analyzing the conceptual framework of the research (defining the essence of key concepts such as “memes,” “subculture,” etc.).
2. Unveiling the cognitive potential of certain theories for studying memes as part of student subculture.
3. Characterizing the features and types of memetic content, as well as its main types and functions.
4. Identifying the characteristics of student subculture in the digital space.

The results of the analysis highlight the distinctive features of using memes as a means of spreading the ideology of student unity, as a tool for criticism, and as a form of self-expression for students. These findings may be useful for further research on this topic.

Keywords: memes, youth subculture, student subculture, subculture.